

Осіпцов Андрій Валерійович – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри фізичного виховання, спорту та здоров'я людини Маріупольського державного університету (м. Маріуполь, Україна). E-mail: a.osiptsov@mdu.in.ua

Osiptsov Andriy Valeriyovych – EdD in Pedagogy, Professor, Head of the Department of Physical Education, Sport and Health, Mariupol State University (Mariupol, Ukraine). E-mail: a.osiptsov@mdu.in.ua

УДК 378.1

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ З КЕРУВАННЯ ДОКУМЕНТАЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ ОСВІТИ НА ОСНОВІ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ

Ю. О. Бриль

У статті охарактеризовано сучасний стан системи професійної підготовки фахівців з керування документальними процесами у вищій школі розвинених країн світу. Розглянуто форми навчання та елементи організації освітнього процесу. Здійснено аналіз освітніх програм їхньої підготовки та підвищення кваліфікації в межах спеціалізацій, які існують в університетських школах бібліотечної та інформаційної освіти.

Доведено, що на основі міжнародного досвіду можливо здійснити якісну професійну підготовку фахівців з керування документальними процесами.

Ключові слова: документознавство, документно-інформаційна сфера, керування документальними процесами, міжнародний досвід, професійна підготовка, школа бібліотекознавства та інформології.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. Сучасні інтеграційні процеси та глобалізація позначаються на всіх сферах життєдіяльності суспільства, в тому числі й на сфері освіти. Реалії сьогодення потребують від системи вищої освіти України впровадження загальноновизнаних міжнародних норм і стандартів освіти з метою підвищення рівня якості освітнього процесу та досягнення випускниками ВНЗ належного рівня конкурентоспроможності на світовому ринку праці.

У теперішніх умовах формування відкритого інформаційного суспільства, що характеризується зростанням у ньому ролі інформації та знань, кількості людей, зайнятих виробництвом інформаційних продуктів і послуг, домінуванням інформаційно-комунікаційних технологій у суспільно-економічних відносинах, загальною доступністю документної, аналітичної та архівної інформації, створенням глобального інформаційного простору, зростає роль професії документознавця, а питання підготовки фахівців ВНЗ відповідно до потреб суспільства та ринку праці є надзвичайно актуальним.

Відповідно, актуальність поставленої проблеми зумовлена необхідністю розгляду змін, що відбуваються в процесі та змісті вищої документознавчої освіти у світі; вивченні та імплементації міжнародного досвіду формування та розвитку професійного потенціалу майбутніх фахівців з керування документальними процесами в провідних університетських школах бібліотекознавства та інформології з метою вдосконалення і оптимізації їх фахової підготовки в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковане вирішення даної проблеми і на які спирається автор. Окремі аспекти досліджуваної проблеми професійної підготовки фахівців документно-інформаційного профілю за кордоном знайшли відображення у роботах відомих вітчизняних вчених-теоретиків і практиків документознавчої науки. Серед них відзначимо праці І. С. Антоненко, В. В. Бездрабко, О. П. Воеводіна, С. Г. Кулешова, Г. Д. Малик, І. П. Прокопенко, Б. П. П'ятничка, І. М. Сілютіної, В. Г. Спрінсяна, Л. Я. Філіпової та ін.

Проблеми професійної підготовки фахівців суміжних галузей знань висвітлено в працях В. С. Бабича, Н. М. Березюк, О. Н. Волкотруб, В. В. Загуменної, Л. П. Каліберди, О. В. Олійника, М. Г. Палієнко, К. Т. Селіверстової, О. О. Сербіна, Е. Р. Сукіасяна, С. О. Чуканової, Т. О. Ярошенко.

Виділення раніше не вирішених частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Однак, на сьогодні майже не дослідженими залишаються питання узагальнення та використання досвіду провідних країн світу в організації вищої професійної підготовки фахівців в Україні для створення такої структури підготовки, яка дасть можливість забезпечити потребу в фахівцях з документно-інформаційної, бібліотечної та архівної справ.

Цілі статті (постановка завдання) полягають у дослідженні сучасного стану системи професійної підготовки фахівців з керування документальними процесами у вищій школі розвинених країн світу, що

надасть можливість наблизити пропозицію в фахівцях до потреб ринку праці, здійснити аналіз освітніх програм їхньої підготовки та підвищити кваліфікацію в межах спеціалізацій, які існують в університетських школах бібліотечної та інформаційної освіти.

Вклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих результатів. Терміносистема будь-якої сфери діяльності чи наукової дисципліни формується спільними зусиллями як практиків, так і науковців. Важливою складовою наукової дисципліни «Документознавство» є визначення змісту фундаментальних понять – термінів, що надають змогу зрозуміти поточний рівень і перспективи розвитку професійної сфери. Висвітлення питання міжнародного досвіду професійної підготовки фахівців документно-інформаційної сфери, перш за все, доречно було б почати з визначення універсального терміну «керування документальними процесами» (англ. records management), який трактується як галузь керування, що відповідає за ефективний і систематичний контроль за створенням, прийманням, зберіганням, використанням, передаванням до архіву та вилученням для знищення службових документів, включаючи процеси відбору й зберігання в документальній формі свідчень та інформації про ділову діяльність [4].

На думку дослідниці В. В. Бездрабко, «найбільш примітною ознакою термінологічного визначення стало фактичне визнання універсальності терміну щодо сфери управління документальними процесами. Це, у свою чергу, припускало входження всіх заходів, пов'язаних із документуванням, розповсюдженням, функціонуванням документів і їх зберіганням, у його значеннєві межі» [1, с. 17]. Подібний підхід давно побутував за кордоном, із різними семантичними відтінками, залежно від історично сформованого терміну – records management (США), gestion des documents (Франція), schriftgutverwaltung (Німеччина), zarządzania dokumentami (Польща), la gestione dei documenti (Італія), gestion de documentos (Іспанія) та ін. [1, с. 17; 2, с. 111]. Відзначимо, що у вітчизняній документознавчій науці не тільки на рівні форми, але й семантичного наповнення унормувався еквівалент англійського поняття «records management» – «керування документальними процесами». Введення у науковий обіг та успішне входження цього терміну в понятійно-категоріальний апарат документознавства сприяло обговорення концепції впровадження в Україні норм Міжнародного стандарту ISO 15489-2001 (нині ISO 15489-2016) «Information and Documentation. Records Management» і розробка Національного стандарту України 4423-2005 «Інформація та документація. Керування документальними процесами» [2, с. 111-119].

У зв'язку з пошуком підвищення рівня економічної ефективності як документно-інформаційного менеджменту в організації, так і управлінських процесах загалом, з одного боку, та інформатизацією сфери управління і, зокрема, впровадженням систем електронного документообігу – з іншого, наразі в світі приділяється належна увага до широкого використання нових технологій керування документальними процесами та теоретичних засад їхнього застосування. Відповідно зростання ролі та значення сфери керування документальними процесами стали все більше затребуваними в межах університетської підготовки фахівців для неї, а також включення навчальної дисципліни «Керування документальними процесами» до навчальних планів багатьох спеціалізацій суміжних напрямів підготовки фахівців з бізнес-адміністрування, менеджменту, маркетингу, програмної інженерії і т. п.

Професійна підготовка фахівців з керування документальними процесами за кордоном здійснюється в університетських школах бібліотекознавства та інформології (англ. School of Library and Information Science), предметом комплексного вивчення яких є бібліотекознавство, бібліографознавство, науково-інформаційна діяльність, діловодство та архівознавство, соціальна інформатика. Дана підготовка відбувається у поєднанні з напрямом «Керування архівами». Наявність окремої спеціалізації «Керування архівами та документальними процесами» (англ. Archives & Records Management) у закордонних ВНЗ є достатньо поширеним явищем [5, с. 53-54].

Однією із умов прийому абітурієнтів до університетських шкіл бібліотекознавства та інформології є диплом, що засвідчує відповідний ступінь (рівень) вищої освіти, переважно ступеня бакалавра (англ. Bachelor of Arts – бакалавр мистецтв, Bachelor of Science – бакалавр наук). Значною перевагою абітурієнта при вступі на навчання є досвід і стаж роботи в архівній або діловодній службах. Обсяг програмних навчальних годин – різний і залежить від отриманого документа про вищу освіту випускником – диплом ступеня магістра (англ. Master of Arts – магістр мистецтв, Master of Science – магістр наук), диплом ступеня доктора філософії (англ. Doctor of Philosophy), свідоцтво про підвищення кваліфікації або сертифікат і форми навчання – стаціонарна або дистанційна.

Розглянемо більш детально приклади сучасної практики професійної підготовки фахівців з керування документальними процесами у вищих університетських школах бібліотекознавства та інформології.

Школа інформології при Мічиганському університеті (США) розпочала свою діяльність у 1996 році. Згодом у 2001 році Мічиганський

університет відкрив власну школу інформології, яка мала назву «Ай Скул» (англ. «iSchool») [16]. На сьогодні в школі інформології Мічиганського університету здійснюється підготовка фахівців у рамках набуття освітніх ступенів бакалавра, магістра та доктора філософії з інформології. У навчальну програму підготовки магістра за вибором студента введено окрему спеціалізацію «Керування архівами та документаційними процесами», в основу якої покладені кращі освітні традиції навчання і проведення архівознавчих наукових досліджень, що застосовуються на практиці у вирішенні проблем он-лайн доступу до цифрових інформаційних ресурсів, керування електронною документацією та її збереження [18].

Освітні програми університету орієнтовані на якісну підготовку фахівців з інформології у мінливому інформаційному середовищі. Основними особливостями освітнього підходу є: багатопрофільна спрямованість до вивчення інформації; комплексне навчання, що поєднує теорію і практику для розуміння процесів керування інформаційними потоками; отримання практичного досвіду через стажування в профільних установах та організаціях [18].

Студенти, які навчаються за спеціалізацією «Керування архівами та документаційними процесами» мають опанувати 15 кредитів основних дисциплін спеціалізації, а саме: «Основи документаційних процесів та архіви: теорія та практика», «Керування інформаційними ресурсами організації», «Системи доступу до архівних документів», «Архівна експертиза цінності», «Науково-дослідний семінар з архівів та установ соціальної пам'яті», «Електронні бібліотеки та архіви», «Документація та звітність в сучасному суспільстві», в тому числі отримання практичного досвіду в процесі стажування у спеціалізованих управліннях, архівах, бібліотеках, науково-дослідних інституціях та центрах. Аналізуючи зміст освітньої програми підготовки у вищезазначеному ВНЗ, можна зробити висновок, що він, здебільшого, орієнтований на підготовку фахівців-архівістів [18].

У школі інформології Піттсбурзького університету (США) можна отримати ступінь магістра та доктора філософії з бібліотекознавства та інформології за спеціалізацією «Архіви та інформаційні технології», здобувши ґрунтовні знання та навички роботи з документами, бібліотечними та архівними фондами, довідково-інформаційними системами та спеціальним програмним забезпеченням [26].

Магістерська освітня програма розрахована на 36 кредитів. Термін навчання за очною формою навчання становить 1 рік, за вечірньою – до 4

років. Програма підготовки магістрів з бібліотекознавства та інформології має бездоганну репутацією оскільки її випускники є висококваліфікованими фахівцями зі створення, обробки, систематизації, використання та ефективного зберігання широкого спектру інформаційних джерел і вносять свій вагомий внесок у розвиток фундаментальних і практичних досліджень в цій галузі знань [26].

Студенти отримують знання і практичні навички, вивчаючи тематичні курси: «Експертиза цінності документів», «Організація роботи з унікальними документами», «Довідково-інформаційний апарат і доступ», «Програмування», «Правові та етичні норми», «Збереження бібліотечних і архівних фондів», «Оцифрування архівів», «Методологія архівних досліджень», «Керування архівами» та ін. Випускники даної освітньої програми працюють в урядових установах, ВНЗ, професійних організаціях і корпораціях [26].

Освітньо-наукова програма підготовки докторів філософії забезпечує аспірантів ґрунтовними знаннями з обраного профілю, знаннями, які базуються на останніх досягненнях науки. Обсяг програми доктора філософії становить 54 кредити, в тому числі як мінімум 36 кредитів теоретичного навчання і 18 кредитів на написання кваліфікаційної роботи. Науково-дослідні програми реалізуються в архівах, бібліотеках, інформаційних центрах соціального значення, медичних установах [26].

Школа інформології та бібліотекознавства Індіанського університету в Блумінгтоні (США) пропонує магістерську програму підготовки, яка акредитована Американською бібліотечною асоціацією, обсягом 36 кредитів, з яких: 18 кредитів фундаментальних курсів і 18 кредитів факультативних курсів з обраної студентом спеціалізації. У межах спеціалізації «Керування архівами та документаційними процесами» студенти вивчають спеціалізовані курси: «Проектування баз даних», «Інформатика», «Інформаційні системи», «Системний аналіз», «Керування документаційними процесами», «Архівознавство», «Архівне описування», «Метадані», «Електронні бібліотеки», «Електронні системи керування документаційними процесами» та інші варіативні курси, які затверджені куратором спеціалізації [11].

Школа інформології та бібліотекознавства Індіанського університету має також програму докторської підготовки, мета якої полягає в: сприянні більш глибокому розумінню процесу наукових досліджень; підготовці кваліфікованих вчених, які будуть виявляти та концептуалізувати проблеми в досліджуваній сфері та робити свій внесок у розвиток науки; підготовці аспірантів до професійної ролі дослідників, викладачів і

консультантів. По завершенні програми, аспіранти мають продемонструвати здатність генерувати оригінальні дослідження, які відповідають науковим стандартам [11].

Школа інформології та бібліотекознавства Університету Північної Кароліни Чапел Гілл (США) є однією із провідних наукомістких шкіл, що здійснює професійну підготовку фахівців з керування архівами та документальними процесами. За останні два десятиліття науково-педагогічні працівники школи розширили дослідницьку та освітню складову професійної підготовки висококваліфікованих спеціалістів, а також міжнародну співпрацю з метою формування соціальної пам'яті та всесвітнього культурного надбання, збереження і вільного доступу до документної спадщини, популяризації інформаційної професії [30].

Дворічна освітня магістерська програма підготовки за напрямом керування архівами та документальними процесами передбачає вивчення чотирьох блоків курсів обсягом 48 кредитів (28.5 кредитів фундаментальних курсів з інформології та бібліотекознавства, 3 кредити курсу архівознавства, 12 кредитів курсів з функціонування архівних установ, 4.5 кредитів факультативних курсів і стажування). Навчальний план магістерської програми побудовано таким чином, щоб студенти отримали необхідні знання, вміння та навички з упорядкування, організації, збереження, використання інформаційних ресурсів, керування архівами та документальними процесами [30].

Метою програми є навчити студентів брати активну участь у модернізації, розвитку та управлінні архівів, бібліотек, центрів та інших інформаційних установ; розвивати нові послуги та технології; покращувати умови доступу до інформації для користувачів; демонструвати теоретичні знання і практичні навички з архівної та бібліотечної справи, процесів керування документацією та організації інформації, налагодження ефективної комунікації; усвідомлювати важливість соціальних, політичних і культурних аспектів [30; 6].

Випускники проходять практику у таких установах, як: архіви, публічні, університетські та спеціалізовані бібліотеки, інформаційні та медіа центри, електронні архіви, музеї. Здобуті випускниками Університету Північної Кароліни Чапел Гілл фахові знання та вміння надають можливість їм працювати в архівах, бібліотеках, науково-дослідних інституціях, відділах з керування документальними процесами [30].

Найкращі бібліотечно-інформаційні навчальні заклади США, зокрема школи бібліотекознавства та інформології в Державному університеті

штату Луїзіана (США) [13], Коледжі Сімонс (США) [19], Університеті штату Міссісіпі (США) [24], здійснюють підготовку фахівців для архівної галузі за освітньою програмою «Керування архівами». Таким чином, архівна освіта в бібліотечно-інформаційних школах є цілісною системою, яка складається з попередньої професійної підготовки, аспірантури та здійснення наукових досліджень в архівній галузі. Навчання архівній справі доповнюється вивченням інструкцій з забезпечення схоронності архівних колекцій та архівного законодавства. Також навчання в школах базується на обґрунтованій професійній практиці, що закріплює отримані теоретичні знання та допомагає отримати досвід роботи [3, с. 159].

Основними формами організації професійної підготовки фахівців з керування архівами та документальними процесами в школах бібліотекознавства та інформології США є: лекції; поглиблені курси, що викладаються у формі семінарів; практичні заняття, які застосовуються на курсах підвищення кваліфікації.

Професійна підготовка фахівців із бібліотекознавства та інформології у ВНЗ США відбувається в умовах вдосконалення та розповсюдження інформаційно-комунікаційних технологій та швидкого зростання обсягу інформаційних ресурсів. Окрім того, США має розгалужену мережу шкіл бібліотекознавства та інформології і різноманіття освітніх програм й спеціалізацій. Відповідно до рейтингу найкращих магістерських програм у галузі бібліотечних та інформаційних досліджень, які акредитовані Американською бібліотечною асоціацією в 2017 році [25], стали програми Іллінойського університету [17], Університету Вашингтона [12], Університету Північної Кароліни Чапел Гілл [30], Сіракузького університету [20], Мічиганського університету [18] та ін.

Факультет інформології Університету Торонто (Канада) провадить підготовку фахівців за магістерською програмою за спеціалізацією «Керування архівами та документальними процесами». Підготовка студентів з цієї спеціалізації передбачає наявність загальних і спеціалізованих курсів окремо з керування архівами та документальними процесами обсягом 16 кредитів. Термін навчання становить два роки на денній формі навчання та п'ять років і шість місяців – на заочній формі навчання [31].

Зміст освітньої програми зі спеціалізації передбачає вивчення: теорії та практики збору, класифікації, систематизації, керування, експертизи цінності та збереження документної інформації; системи документального забезпечення організації різних форм власності та діяльності; перспектив подальшого розвитку сфери; законодавства щодо надання доступу до

документних ресурсів і захисту приватності для визначення соціальної ролі архівних установ у суспільстві [31].

До навчального процесу залучаються викладачі-практики, які є членами багатьох професійних асоціацій, таких як: Асоціація архівів Онтаріо, Асоціація канадських архівістів, Асоціація канадських картографічних бібліотек і архівів, Міжнародна Асоціація менеджерів та адміністраторів у сфері керування документаційними процесами, Товариство американських архівістів.

Також факультет інформології Університету Торонто має докторську програму в сфері інформаційних досліджень. Школа інформології Торонто є ідеальним місцем, щоб проводити новаторські дослідження в галузі інформології та сучасних технологій, міждисциплінарні дослідження [31].

Випускники школи інформології Університету Торонто користуються попитом серед провідних роботодавців країни та працюють в організаціях різних сфер діяльності (фінанси, охорона здоров'я, право, інформаційно-комунікаційні технології) [31].

Алгонкінський коледж прикладних дисциплін і технологій (Канада) представляє сертифікований дистанційний он-лайн курс «Вступ до керування архівами та документаційними процесами» обсягом 45 кредитів, терміном навчання до 5 років. Слухачі курсу ознайомлюються із процесом використання інформаційно-комунікаційних технологій та програмного забезпечення у сфері керування архівами та документаційними процесами; системою зберігання документів; довідково-інформаційним апаратом; основними положеннями керування архівами та документаційними процесами [8].

У школі інформології Нортумбрійського університету (Велика Британія) реалізована програма дворічного дистанційного навчання за спеціальністю «Керування документаційними процесами», яка здебільшого орієнтована на практичних працівників у сфері керування документаційними процесами чи архівної справи та акредитована Інститутом бібліотечних та інформаційних спеціалістів Лондона і Асоціацією керування архівами та документаційними процесами Великої Британії [15].

Освітнє середовище в університеті організоване таким чином, що студенти мають повноцінний доступ до порталу дистанційного навчання «Blackboard Learn», який містить матеріали лекцій, веб-конференцій, дошку оголошень, он-лайн групи та спільноти, зворотній зв'язок. Також студенти мають можливість цілодобово працювати в бібліотеці, яка налічує понад півмільйона друкованих книг, а також близько півмільйона електронних книг і має доступ до Інтернету [15].

Загальний обсяг магістерської програми «Керування документаційними процесами» становить 180 кредитів. Зміст освітньої програми передбачає вивчення протягом першого року навчання такі кредитні модулі, як: «Керування інформацією та даними» (20 кредитів), «Інформаційні системи та технології» (20 кредитів), «Методи та методологія наукових і фахових досліджень» (20 кредитів), «Основи керування документаційними процесами» (20 кредитів). На другому році навчання передбачено вивчення кредитного модуля «Поведінка користувача в інтерактивному середовищі» (20 кредитів), написання магістерської дисертації (60 кредитів) та проходження практики (20 кредитів). В результаті успішного завершення навчання випускнику Нортумбрійського університету присвоюють ступінь магістра наук з керування документаційними процесами [15].

Таким чином, у процесі навчання за даною програмою студенти отримують вагомий багаж знань і практичних навичок, необхідних для керування документаційними процесами в більш складному, з точки зору динамічно-організаційного контексту, електронному середовищі, що в подальшому нададуть змогу фахівцю адаптуватися до організаційного, культурного та науково-технічного прогресу [15].

Департамент інформології Університетського коледжу Лондона (Велика Британія) пропонує освітню програму за спеціальністю «Керування архівами та документаційними процесами», яка передбачає отримання ступеня магістра мистецтв за один академічний рік при стаціонарному навчанні, або за два - п'ять років – при гнучкому графіку відвідування занять [28].

Програма фокусується на процесах керування архівами та документаційними процесами як в паперовому, так і цифровому форматах. Студенти навчаються організувати, використовувати та забезпечувати доступ до широкого спектру документів, що знаходяться в структурних підрозділах організацій та установ, а також тих документів, що знаходяться на архівному зберіганні, а також проводити наукові дослідження. Багатий практичний досвід студенти здобувають в ході залучення їх до роботи в інноваційних проектах, відділах документації та архівах [28].

Програма професійної підготовки фахівців з керування архівами та документаційними процесами реалізується через поєднання наступних форм організації навчання: лекції, семінари, практичні заняття, комп'ютерні практикуми та самоосвіта.

Навчальний план підготовки фахівців з керування архівами та документаційними процесами складається з восьми кредитних модулів

загальним обсягом 180 кредитів: п'ять основних модулів (90 кредитів), два додаткових модулі (30 кредитів) і написання кваліфікаційної роботи (60 кредитів). Також у подальшому є можливість продовжити навчання та займатися науковою діяльністю протягом двох - п'яти років у докторантурі [28].

Університет Глазго (Велика Британія) реалізує освітні програми, що формують у майбутньому фахівцеві сфери керування архівами та документальними процесами професійні компетентності для успішного кар'єрного розвитку. ВНЗ на вибір абітурієнтам пропонує магістерську програму тривалістю в один, або два роки при відвідуванні занять два - три рази на тиждень, програму доктора філософії тривалістю дев'ять місяців та сертифіковану програму тривалістю чотири місяці [22].

Магістерська програма характеризується варіативністю і складається з основних курсів («Керування архівами та документною інформацією», «Документи та свідчення», «Описування та каталогізація», «Керування і збереження електронно-цифрових документів») та додаткових курсів («2 D оцифрування», «Законодавство для установ щодо збереження культурної спадщини», «Теорія архівів та документації», «Електронна документація» «Палеографія», «Феноменологія»), розрахованих на два семестри. Програма призначена для осіб, яким цікава сфера керування документальними процесами в організації, система функціонування архівних установ, технології інформаційно-цифрової обробки документів і наукова діяльність [22].

Подібні школи інформології та програми професійної підготовки фахівців з керування документальними процесами існують у Великій Британії – Університеті Аберістуїта [7], Університеті Данді [29], Ліверпульському університеті [23]; в Ірландії – Університетському коледжі Дубліна [27]; в Королівстві Данія – Копенгагенському університеті [21]; в Австралії – Університеті Монаша [14], Технологічному університеті Куртін [10], Університеті Чарльза Стерта [9] та ін.

Для європейських країн, таких як Франція, Іспанія та Італія, властивим є використання відповідних підходів навчання з методологічних позицій документальної науки в освітньому процесі підготовки фахівців з керування документальними процесами, започаткованої в 1895 році бельгійським вченим Полем Отле [5, с. 53]. Однак, суттєвих відмінностей на технологічному рівні в змісті навчальних курсів у вищезазначених університетських школах бібліотекознавства та інформології немає.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, проаналізувавши стан системи професійної підготовки фахівців з

керування документальними процесами у різних країнах світу нами виділено такі спільні риси. По-перше, професійна підготовка фахівців з керування документальними процесами характеризується системністю, різноманітністю, спеціалізованістю, практичною зорієнтованістю, сертифікованістю. По-друге, підготовка фахівців здійснюється відповідно до вузьких спеціалізацій, зокрема «Керування документальними процесами», «Керування архівами та документальними процесами», «Архіви та інформаційні технології». По-третє, змістовне наповнення освітніх програм підготовки фахівців з керування документальними процесами відповідає сучасним потребам розвитку інформаційного суспільства та інформаційно-комунікаційних технологій.

Вважаємо, що врахування міжнародного досвіду надає можливість переглянути систему та зміст підготовки майбутніх фахівців документно-інформаційної сфери в Україні. Здобутки зарубіжних країн можуть бути корисними у розробленні стандартів вищої освіти, складанні освітніх програм вітчизняних ВНЗ, які спеціалізуються на підготовці документознавців, інформаційних аналітиків, бібліотекознавців, архівознавців, що доведено досвідом реалізації положень та принципів Болонського процесу в Україні з 2005 по 2017 рік, з метою удосконалення системи професійної підготовки та адаптації майбутніх фахівців до потреб сучасного ринку праці не лише в нашій країні, а й у світі.

Література

1. Бездрабко В. В. Від діловодства до керування документальними процесами: із досвіду термінологічних означень та розрізнення значень / Валентина Бездрабко // Термінологія документознавства та суміжних галузей знань : зб. наук. пр. – К., 2009. – Вип. 3. – С. 13-22.
2. Бездрабко Валентина. ДСТУ 4423:2005 «Інформація та документація. Керування документальними процесами»: impressia et reflexia / Валентина Бездрабко // Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики : зб. наук. пр. – К., 2009. – № 16. – С. 111-225.
3. Волкотруб О. Н. Підготовка у США фахівців для архівних установ / О. Н. Волкотруб // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. – 2014. – Вип. 41. – С. 155-160.
4. Керування документальними процесами. Ч.1. Основні положення: ДСТУ 4423-1:2005: (ISO 15489-1:2001, MOD). – [Чинний від 2007-04-01]. – К.: Держспоживстандарт України, 2007. – V, 28 с. – (Національний стандарт України).
5. Кулешов С. Г. Управління документацією: підготовка фахівців у вищих школах за рубежом / С. Г. Кулешов, І. П. Прокопенко // Архіви України. – 2003. – № 1-3(251). – С. 53-64.

6. Чуканова С. О. Професійна підготовка фахівців із бібліотекознавства та інформології у системі вищої освіти США / С. О. Чуканова // Наукові записки. – 2015. – Т. 175. Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота. – С. 37-40.
7. Aberystwyth University: [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Режим доступу: https://www.aber.ac.uk/en/study-with-us/cpd/archive_management_cpd/ (дата звернення 07.06.2017). – Мова англ. – Назва з екрану.
8. Algonquin College of Applied Arts and Technology: Archives and Records Management: [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Режим доступу: <http://www.algonquincollege.com/ccol/program/archives-and-records-management/part-time-on-campus/> (дата звернення 07.06.2017). – Мова англ. – Назва з екрану.
9. Charles Sturt University: [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Режим доступу: <http://www.csu.edu.au> (дата звернення 07.06.2017). – Мова англ. – Назва з екрану.
10. Curtin University Of Technology: [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Режим доступу: <http://www.curtin.edu.au> (дата звернення 07.06.2017). – Мова англ. – Назва з екрану.
11. Indiana University Bloomington: Information & Library Science: [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Режим доступу: <http://www.soic.indiana.edu/graduate/degrees/information-library-science/dual-degrees/archives-management-mls.html> (дата звернення 07.06.2017). – Мова англ. – Назва з екрану.
12. Information School University of Washington: [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Режим доступу: <https://ischool.uw.edu> (дата звернення 07.06.2017). – Мова англ. – Назва з екрану.
13. Louisiana State University: School of Library and Information Science: [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Режим доступу: <http://www.lsu.edu/chse/slis/courses/archival-studies.php> (дата звернення 07.06.2017). – Мова англ. – Назва з екрану.
14. Monash University: [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Режим доступу: <http://www.adm.monash.edu.au/records-archives/records/index.html> (дата звернення 07.06.2017). – Мова англ. – Назва з екрану.
15. Northumbria University Newcastle: Information and Records Management Postgraduate Diploma/MSc: [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Режим доступу: <https://www.northumbria.ac.uk/study-at-northumbria/courses/information-science-msc-records-management-dl-dtdinx6/> (дата звернення 07.06.2017). – Мова англ. – Назва з екрану.
16. Richardson J. V. History of American Library Science: Its Origins and Development [Електронний ресурс] / John V. Richardson Jr. – Режим доступу: <http://polaris.gseis.ucla.edu/jrichardson/ALS.pdf> – Мова англ. – Назва з екрану.
17. School of Information Sciences University of Illinois at Urbana-Champaign: [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Режим доступу: <https://ischool.illinois.edu> (дата звернення 07.06.2017). – Мова англ. – Назва з екрану.
18. School of Information University of Michigan: Archives and Records Management (ARM) specialization: [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Режим доступу: <https://www.si.umich.edu/content/msi> (дата звернення 07.06.2017). – Мова англ. – Назва з екрану.

19. Simmons College: School of Library and Information Science: [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Режим доступу: <http://www.simmons.edu/academics/graduate-programs/library-and-information-science-archives-management-ms> (дата звернення 07.06.2017). – Мова англ. – Назва з екрану.
20. Syracuse University: The School of Information Studies: [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Режим доступу: <https://ischool.syr.edu/> (дата звернення 07.06.2017). – Мова англ. – Назва з екрану.
21. The University of Copenhagen: [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Режим доступу: <http://iva.ku.dk/english/> (дата звернення 07.06.2017). – Мова англ. – Назва з екрану.
22. The University of Glasgow: Information Management & Preservation (Digital)/(Archives & Records Management): [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Режим доступу: <http://www.gla.ac.uk/postgraduate/taught/informationmanagementpreservationdigitalarchivesrecordsmanagement/#/programmes/structure> (дата звернення 07.06.2017). – Мова англ. – Назва з екрану.
23. The University of Liverpool: [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Режим доступу: <https://www.liverpool.ac.uk/study/postgraduate/taught/archives-and-records-management-ma/overview/> (дата звернення 07.06.2017). – Мова англ. – Назва з екрану.
24. The University of Southern Mississippi: School of Library and Information Science: [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Режим доступу: <https://www.usm.edu/library-information-science> (дата звернення 07.06.2017). – Мова англ. – Назва з екрану.
25. U. S. News & World Report: Best Library and Information Studies Schools: [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Режим доступу: <http://grad-schools.usnews.rankingsandreviews.com/best-graduate-schools/top-library-information-science-programs/library-information-science-rankings> (дата звернення 07.06.2017). – Мова англ. – Назва з екрану.
26. University of Pittsburgh. School of Information Sciences: Archives and Information Science Pathway: [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Режим доступу: <http://www.ischool.pitt.edu/lis/degrees/archives/> (дата звернення 07.06.2017). – Мова англ. – Назва з екрану.
27. University College Dublin: [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Режим доступу: https://sisweb.ucd.ie/isis/1W_HU_MENU.P_PUBLISH?p_tag=PROG&MAJR=Z020 (дата звернення 07.06.2017). – Мова англ. – Назва з екрану.
28. University College London: MA in Archives & Records Management: [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Режим доступу: <http://www.ucl.ac.uk/dis/study/pg/TMAARMSING01B> (дата звернення 07.06.2017). – Мова англ. – Назва з екрану.
29. University of Dundee – Scottish University of the Year: [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Режим доступу: <http://www.dundee.ac.uk/cais/programmes/postgraduatecourses/archivesrecordsmanagement/> (дата звернення 07.06.2017). – Мова англ. – Назва з екрану.
30. University of North Carolina at Chapel Hill: Archives & Records Management Concentration: [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Режим доступу:

<https://sils.unc.edu/programs/arm> (дата звернення 07.06.2017). – Мова англ. – Назва з екрану.

31. University of Toronto: Faculty of Information: [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Режим доступу: <http://ischool.utoronto.ca/arm> (дата звернення 07.06.2017). – Мова англ. – Назва з екрану.

ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ ПОДГОТОВКА СПЕЦИАЛИСТОВ ПО УПРАВЛЕНИЮ ДОКУМЕНТАЦИОННЫМИ ПРОЦЕССАМИ НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ РАЗВИТИЯ ОБРАЗОВАНИЯ НА ОСНОВЕ МЕЖДУНАРОДНОГО ОПЫТА

Ю. А. Бриль

В статье охарактеризовано современное состояние системы профессиональной подготовки специалистов по управлению документационными процессами в высшей школе развитых стран мира. Рассмотрены формы обучения и элементы организации образовательного процесса. Осуществлен анализ образовательных программ их подготовки и повышения квалификации в рамках специализаций, которые существуют в университетских школах библиотечного и информационного образования.

Доказано, что на основе международного опыта возможно осуществить качественную профессиональную подготовку специалистов по управлению документационными процессами.

Ключевые слова: документоведение, документно-информационная сфера, управление документационными процессами, международный опыт, профессиональная подготовка, школа библиотечного и информологии.

PROFESSIONAL TRAINING OF RECORDS MANAGEMENT SPECIALISTS AT THE CURRENT STAGE OF EDUCATION DEVELOPMENT BASED ON INTERNATIONAL EXPERIENCE

Yu. O. Bryl

The article describes the current state of the system of professional training of records management specialists in the high school of developed countries of the world. The forms of training and elements of the organization of the educational process are considered. The analysis of educational programs of their training and advanced training within the specializations that exist at university Schools of Library and Information Science has been carried out

It is proved that on the basis of international experience it is possible to carry out qualitative professional training of records management specialists.

Keywords: Science of documents, document and information sphere, records management, international experience, educational and professional training, School of Library and Information Science.

Бриль Юлія Олексіївна – викладач кафедри теорії та практики управління Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (м. Київ, Україна). E-mail: Julia_Bril@ukr.net

Bryl Yuliia Oleksiivna – Lecturer of the Department of Theory and Practice Management of National Technical University of Ukraine «Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute» (Kyiv, Ukraine). E-mail: Julia_Bril@ukr.net

УДК 378:005.342

ІННОВАЦІЇ У ВИЩІЙ ОСВІТІ ЯК ЗАПОРУКА СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ

Н. С. Гарань

У пропонованій статті на підґрунті аналізу науково-педагогічної літератури, дисертаційних досліджень, монографій, публікацій зроблено уточнення поняття «інноваційна педагогічна діяльність». Визначено, що проблема впровадження інноваційних освітніх технологій у навчальний процес вищих навчальних закладів на сьогодні набуває надзвичайної актуальності. Проаналізувавши науково-педагогічні джерела, було з'ясовано, що інноваційна освіта – це певна сума знань, умінь і навичок, поглядів та переконань, які були отримані в процесі інноваційного навчання у вищому навчальному закладі або шляхом самоосвіти.

Ключові слова: інновації, вищій навчальний заклад, студент, інноваційна діяльність педагога, освітній простір, майбутня професійна діяльність

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. Стабільне й ефективне функціонування системи вищої освіти України є одним із ключових напрямків державної політики, від вдалого вирішення якого безпосередньо залежить успішність проведених реформ у всіх галузях. З огляду на передовий досвід провідних економічно розвинених країн світу, для того, щоб економіка успішно розвивалася, необхідно реалізовувати інноваційні освітні проекти, що створюють сприятливі умови для прориву освітніх технологій окремих напрямів і сприяють забезпеченню розвитку особистісних якостей, а також підготовці майбутніх фахівців, здатних у майбутньому засвоїти та впроваджувати новітні технології.